

ODLIČNOST KMECLOVEGA »JURČIČA«

Matjaž Kmecl: *Josip Jurčič – pripovednik in dramatik*.

Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2009. 141 str.

Prvič sem prebral Kmeclovo monografijo *Josip Jurčič – pripovednik in dramatik* na dušek in se razveselil, da je objavil to svoje delo. Hkrati nisem bil zadovoljen, ker je ni uvrstil med monografije k Zbranim delom slovenskih pesnikov in pisateljev. V »Predzačetni opombi« je bolj ali manj prepričljivo pojasnil svojo odločitev, da je »zaradi načina svojega pisanja in svojih (p)osebnihih pogledov na današnjo literarno vedo izstopil izpod tega sicer razmeroma varnega in uglednega nadstreška«. V nadaljevanju je izrazil prepričanje, da tak način avtorju omogoča, da se toliko bolj »lahko posveti umetnikovi imanenci«. Na to je navezal svojo metodo, da »prikaza pisec ne bo preveč prekinjal z dokumentiranjem in sklicevanjem (samo toliko, kolikor se bo zdelo sproti res potrebno«) in da »izrecno nenavajanje strokovne literature seveda ne pomeni nikakršnega omalovaževanja; nasprotno, zdi se potrebno poudariti, da stoji v neizrecnem ozadju tega pisanja bolj ali manj ves njen tematski korpus, saj si avtor težko predstavlja, da bi lahko postoril karkoli smiselnega brez njega«. Pošteno in odgovorno povedano, vendar je bila odločitev morda prehitra. Tako bo v monografijah k Zbranim delom zevala velika vrzel, saj če pogledamo okrog sebe, ni videti strokovnjaka, znanstvenika, ki bi lahko bolje, temeljiteje, izčrpnije, kompetentneje zaokrožil podobo Jurčiča človeka in pripovednika, kot bi – kot je – to storil Matjaž Kmecl. Tega verjetno ne obžalujem samo jaz, marveč še marsikdo, ki so mu klasiki pri srcu. Monografska vrzel je velika: med klasiki realisti druge polovice 19. stoletja imata monografijo v okviru Zbranih del samo Jenko in Kersnik.

Pri nadaljnjem branju sem se »Jurčiča« lotil proučevalno, ugotavljal sem strukturo monografije in poglavitne avtorjeve trditve, dognanja, ugotovitve, teze. Če začnem s splošnim vtisom, potem moram zapisati, da me je branje potrdilo v prepričanju, da je doslej Kmecl najgloblje prodril v zakonitosti Jurčičevega pripovedništva in ustvarjanja sploh, v pisateljevo človeško podobo in v posebnosti Jurčičevega razmerja do Levstika in drugih bližnjikov. Pri predstavljanju Jurčičevega opusa je bilo nedvomno primerno, da si je izbral kronološki vidik obravnavanja, ki ga je delno združil z zvrstno-vrstnim načelom ter temu prilagodil celotno metodologijo. S tem je namreč dosegel dvoje: pokazal je Jurčičevo pot v pripovedništvo in njegovo pripovedniško rast in hkrati osvetlil mnoge spremljajoče pojave, ki ilustrirajo slovensko pripovedno evolucijo. Nekaj posebnega je, kako si je Kmecl zamislil ustroj svojega »Jurčiča«, in sicer je po sestavi nastal pravi dramatsko-fabulativni trikotnik s *Prologom* na začetku, z vzpenjajočim krakom v nadaljevanju – 'Zapisovalec', Hitri vzpon do prvega literarnega vrhunca, z vrhom – Roman, svojevrstnim dvojnimi »razpletimi« krakom – Kratke pripovedi, časnikarstvo, Jurčič dramatik in kratkim poglavjem Strnitev zapažanj o Jurčičevem literarnem slogu, na koncu sledi Epilog. To je bilo seveda mogoče, ker je Kmecl dober analiziral Jurčičevo ustvarjalno pot, ki se je vila natančno tako, kot jo je avtor predstavil v svoji monografiji. Kmecl je pronicljivo, domiselno in z odličnim poznavanjem vsega, kar je bilo o Jurčičevem pripovedništvu in ustvarjanju rečeno, sistematično odgovoril na ključna vprašanja Jurčičevega samorastniško-samostojnega in

inovativnega prodora v slovenski pripovedniški prostor. Temu je Jurčič položil trdne temelje, mu začrtal koordinate pripovedniške razvejanosti in pokazal na pripovedne možnosti, ki naj jih kot slovenski pisatelj upošteva.

Kmecl je zelo nedvoumno odgovoril na vprašanje Levstikovega vpliva na Jurčiča, na Jurčičevo oddaljevanje od Levstikovega mnenja o slovenskem pripovedništvu in o nasprotovanju njegovim rešitvam. Kmecl je uspel Jurčiča »osvoboditi nekaterih podcenjevalno delujočih stereotipov«, med katerimi je bil najočitnejši »Jurčičeva popolna odvisnost od Levstika«. Takoj na začetku monografije je ob objektivni oceni Levstikovega *Martina Krpana* za slovensko slovstvo upravičeno zapisal trditev, da je Jurčič z *Jurijem Kozjakom* »izskočil iz takšne alegorične tradicije [...]: po snov je krenil v realno zgodovino, se bralcu na ljubo že skoraj čezmerno posvetil živahni fabuli, uvedel značajsko in dejavno opredeljene posameznike in vse skupaj 'v živo', scenarično postavil pred bralca. Po načinu pripovedovanja se je priključil sodobni evropski literarni praksi«. Avtor je argumentirano menil, da je bil Jurčič v mnogočem zares »Levstikov« le pri zgodnjih, »zapisovalnih« pripovedih, torej pri zapisovanju ljudskih pravljič, pripovedk in drugega, »kot da se je v njih dosledno ravnal po Levstikovem zatrjevanju«, da je v narodu snovi dovolj, zlasti za šaljivo pisanje. In kaj je Kmecl še ugotovil na to temo? Jurčič je že v *Domnu* v nasprotju z Levstikom, »ki je hotel povsem kmečko literaturo«, »upovedil vsaj slovenskega povzpetnika nove vrste«. Tako usmeritev je širil na druge svoje pripovedi. Napravil je »snovni preskok iz ljudskosti v gosposkost«. Levstikovo formulo je obrnil: če pač nimamo gospode, ki je (po Levstiku) vsa potujčena, jo je treba narediti in enako velja za jezik. S to svojo zamisljivo je nadaljeval najprej pri kratki pripovedi Dva prijatelja in kratki povesti Jurij Kobilica, potem pa je zadevo ustoličil v svojih romanih. Levstik je Jurčiču odsvetoval, da bi se ukvarjal z romanom, toda ta ga ni poslušal in je šel po svoji poti. Pri tem je ustvaril dve vrsti romanov: »izvirne« (Kmeclova razlaga pojma »izviren« je tehtna in prepričljiva) in »historične«. Levstiku, ki je trdil, da je snovi za roman komaj kaj, je dokazal, da v tem nima prav. O jeziku je v nasprotju z Levstikom Jurčič menil, da je treba gosposki jezik ustvariti, »to pa je naloga deželne intelegencije«. Glede na vse to se seveda ni mogoče čuditi, da se je ob *Desetem bratu* po Kmeclu Levstik »kljub izjemni naklonjenosti nad svojega mladega prijatelja vseeno skopal z najostrejšo, skoraj surovo kritiko«. Jurčič je bil zelo prizadet, a je vztrajal na svoji poti. K *Desetemu bratu* se bomo vrnili, a zdaj se pomudimo pri *Sosedovem sinu*. Z natančno in prodorno analizo je Kmecl povest osvetlil iz povsem drugega zornega kota in dokazal, da je tudi v tem primeru Jurčič obšel Levstika. Navidezno je Jurčič po *Desetem bratu* skušal ugoditi Levstiku z ubeseditvijo kmečkega veljaka po Levstikovi meri, vendar je nastalo nekaj povsem drugega, in sicer: oba vaška mogotca sta npravno problematična (sklep: »nič, kar bi razveseljevalo Levstikov kmečko-narodni ponos in podpiralo njegove zahteve«); Jurčič je s to povestjo »v slovensko literaturo prispeval še en siže vzorčne mohorjanske pripovedi, pa čeprav je ni objavil pri *družbi*«; zgodba kaže prej na idilo »kot na kak 'zreli realizem'«. Kmecl je s svojimi ugotovitvami in argumenti demitiziral *Sosedovega sina* tako glede na Levstikovo stališče kot glede na dosedanje literarnozgodovinsko mnenje. Po Kmeclu Jurčiču »gruntarski veljavneži niso niti malo ne tako imponirali, kot so njegovemu 'učitelju' Levstiku, ki je iz njih delal malone narodnotvorni mit – celo v zasebnem življenju«. Jurčič se je

kljub spoštovanju in navezanosti na Levstika v svojih pogledih na literarno snovanje in s konkretnimi literarnimi izdelki v bistvu povsem odvrnil od Levstikovega načelnega in konkretnega literarnega programa in se napotil v smeri modernih evropskih literarnih procesov. To je Kmecl v monografiji prepričljivo dokazal in s tem Jurčiča osvobodil enega od ključnih stereotipov. Za konec te teme naj navedem še avtorjevo mnenje o Levstikovem prepesnjevanju Jurčičevega *Tugomerja*: »Razlika med njuni literarnimi stališči se je kasneje nadvse očitno pokazala ob *Tugomerju* – Jurčičevo novodobno napisano tragedijo je Levstik prepesnil po klasicističnih vzorcih; mimično prepričljivejši in modernejši prozni govor je zamenjal s patetično privzdignjeno verzifikacijo, psihološko zasnovane osebe je preoblikoval v idejno analogizirane tragedske heroje – skratka dovolj sodobno mladomeščansko žaloigro je 'prevedel' v gottschedovsko, kakšno stoletje zastarelo tragedijo.« Kmeclovo branje Jurčiča, ki ga v celoti sprejemam, v slovensko literarno vedo prinaša precej drugačen pogled na Jurčiča kot pripovednika in dramatika.

Pri razčlenjevanju *Desetega brata* je Kmecl predstavil nekatere po njegovem ključne značilnosti, ki jih je mogoče najti v takšni ali drugačni obliki tudi v drugih Jurčičevih romanih, tako da je s tem opozorjeno na Jurčičevo romaneskno poetiko. Pri tem se pomembno Kmeclovo ugotavljanje, da je »poetološke dispozicije, kakršne so se dotlej izoblikovale z evropsko romanopisno prakso«, Jurčič v precejšnji meri poznal in jih želel »upoštevati in obenem kolikor mogoče slovenizirati«. Med pomembne lastnosti *Desetega brata* spadajo značilnosti osrednjega lika, to je Lovra Kvasa, ki mu je pisatelj kot izobražencu »pripisal optimistično ali celo aktivistično protipodobo [glede na Martina Spaka, op. G. K.], uspešnost, celo erotično, na kakršno Levstik niti pomislil ni«. Kmeclovo mnenje o vztrajnem vzorovanju pri Walterju Scottu, ki naj bi pripeljalo do posnemanja njegovega *Starinarja*, nima trdne podlage, res pa je, da se je Jurčič pri Scottu učil. Pri *Desetem bratu* je bila večkrat v razpravi avtobiografska povezanost med pisateljem in romanesknimi osebami. Kmecl je prepričan, da take povezave ni, da pa je logično, da v literarnem delu odseva ustvarjalčeva človeškost in se temu ni mogoče izogniti. Tako v *Desetem bratu* kot v drugih Jurčičevih romanih je opazno ločevanje »izrecnega govora gosposkih od govorjenja kmečkih literarnih oseb«. V tem romanu in v drugih (a ne samo v romanesknih delih) se pojavljajo t. i. originali, ki so bili »sijajna snov za 'izdelovanje' slikovitosti in bralske privlačnosti romana«; ti so lahko »dekorativci« ali »usodovci« (med prvimi je npr. Krjavelj, med drugimi Martinek Spak). Kljub razlikam med Jurčičevimi osmimi romani je po Kmeclu mogoče izluščiti še nekaj skupnih potez, »nekakšen skupni obrazec«, ki ozačuje »zgodnji slovenski, jurčičevski, mladomeščanski in mladonarodni roman«. Sem spada »tukajšnjost snovi in jezika«; »slovenski roman naj bi bil resnično slovenski samo v primeru, če v njegovem središču stoji slovenski uglednež« (Kvas, Retelj, Lisec ali Nande pl. Basaj v *Rokovnjačih* itd.); za slovenske razmere je »ublažena« (prirejena) erotika, ki jo je moral Jurčič narediti kolikor mogoče moralno sprejemljivo; omeniti je treba tudi to, da je Jurčič prvotno analitično zgradbo v nadaljevanju svoje romaneskne proze (v romanu *Med dvema stoloma*) opustil, saj zapletene in skrivnostne preteklosti ni bilo in je tako ni bilo treba več razkrivati, marveč je bilo treba predstaviti samo tekočo stvarnost, sedanost. Kmeclova analiza Jurčičevih romanov je zvrstila sku-

pne poteze, njihovo specifiko v posameznih delih in dala poudarek Jurčičevemu kritičnemu odnosu do osrednjih oseb, do njihove moralne in narodnostne podobe, razmerja do sočasnih razmer in ljudi ter njihovega ravnanja. Omenjeno lastnost je Kmecl pri Jurčiču povzel takole: »Jurčiča je bržkone začela dohitevati zavest, da čas rojstva čiste narodne gospode mineva in da je nevarnost moralnega izražanja iz leta v leto, od enega kupčka nacionalno zaznamovanega kapitala do drugega, večja. Tako se je kot pripovedovalec začel iz zgodnjemeščanskega apologeta obračati v liberalnega (samo)kritika. Bržkone bi ne bila preveč tvegana domneva, da je z romanom *Med dvema stoloma* slovenski literaturi vsaj nakazal pot v družbeno kritičnost, kakršno sta poldrugo desetletje pozneje povzela Kersnik in še potem Govekar (Jurčič je pač prezgodaj umrl, 1881).«

Kmecl je dal največji poudarek Jurčičevemu romanu, vendar je veljala njegova pozornost tudi drugim vrstam pisanja: kratki pripovedi, feljtonistiki, dramatiki. Marsikatero trditev in ugotovitev tako o romanu kot o drugih stvaritvah bo v prihodnje v slovenski literarni vedi treba upoštevati. Vsa poglavja po vrsti in še posebej tisto o romanu in Strnitvi zapažanj o Jurčičevem literarnem slogu bi za mladi rod, ki študira literarno vedo, predpisal kot obvezno študijsko branje; poleg tega bi dal poudarek Kmeclovi obravnavi Jurčičevih literarnoteoretičnih pogledov, saj se iz tega da marsikaj spoznati in – naučiti.

Naš avtor je v monografiji znal smiselno, prijetno in ilustrativno vkomponirati tudi Jurčičeve biografske značilnosti, ki so sicer večkrat diskretno, toda funkcionalno oblikovale podobo Jurčiča človeka, ki ni imel lahke življenjske poti. Pri tem je Kmecl večkrat opozoril na medčloveška razmerja ne le z Levstikom, marveč tudi z Vošnjakom, s Stritarjem in z drugimi, zlasti z Jankom Kersnikom. Te medčloveške zveze je avtor predstavil objektivno, s poslušom za medsebojne vplive in prijateljstvo, ki se je pletlo med njimi, in rojevale marsikaj plodnega ne le za njih, marveč za celotno narodno skupnost. Ker sem se več ukvarjal z razmerjem Jurčič-Kersnik, vem, da je bil Kersnik na Jurčiča izredno navezan in marsikaj jurčičevskega prenašal tudi v svoje literarno delo, v publicistiko in nenazadnje v politično ravnanje. Kersnik je bil do Jurčiča večkrat sentimentalni, priznal mu je močno sugestivnost, boleče je doživljal njegovo bolezen, v njem je videl vzornika in prijatelja. Značilne za enega in drugega so besede, ki jih je v spominskih zapisih ohranil Fran Levec: »Janko je zelo zaupno občeval z Jurčičem, a časih mu je vendar predsedala njegova družba. — 'Ta Jurčič je vražji človek', mi reče nekoč, 'vsako misel mi ugame in kar bere mi v srcu, da ne moreš čisto nič prikriti pred njim. Naj še tako tajim in zavijam, naposled se mu moraš vendar udati!'«

Naj zaokrožim svoje mnenje o Kmeclovem »Jurčiču«: monografija je izjemno tehten strokovno-znanstveni prispevek, ki mu je treba v slovenski literarni vedi odmeriti visoko mesto. Je posebnost pri predstavljanju slovenskih klasikov, prinaša veliko novega, metodologija je ustrezna, predstavitev pisatelja Jurčiča popolna, napisana je simpatično in zelo berljivo, za starejše in mlajše rodove slovenistov, slavistov in primerjalcev več kot poučna, tudi z literarnoteoretičnega stališča, skratka, več kot pomemben dosežek v slovenski literarni vedi.

(In še dodatna misel v oklepaju: Pred časom smo v javnem občilu – v Književnih listih – brali mnenje, ki se je zmrdovalo nad obravnavano monografijo. Eden od

vzrokov za to je bilo nedvomno premajhno védenje o obravnavanem predmetu in tako je bila javnost dezinformirana o kvaliteti in pomembnosti Kmeclovega dela. Zato bi podobnim piscem priporočal, če se že spuščajo v take »avanture«, da namreč pišejo o visoko kvalitetni strokovno-znanstveni literaturi, da samo čim objektivneje poročajo, medtem ko ocenjevanje prepuščajo drugim, bolj kompetentnim.)

Gregor Kocijan
Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Slavistična revija (<https://srl.si>) je ponujena pod licenco
[Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2011_2_9.pdf | DOST. 05/02/25 21.08

NAVODILA AVTORJEM

Slavistična revija sprejema izvirne in še neobjavljene znanstvene in strokovne članke s področij slovenističnega oz. slavističnega jezikoslovja in literarne vede ter iz sorodnih strok. Članki so v slovenščini, izjemoma tudi v drugih slovanskih in svetovnih jezikih, pred objavo pa morajo v postopek uredniškega recenziranja. O sprejemu ali zavrnitvi članka je avtor obveščen najpozneje tri mesece po njegovem prejemu. Korekture je potrebno vrniti v treh dneh. Ob izidu revije dobi avtor 10 separatov svoje razprave.

Avtor odda članek na naslov tehnične urednice: urednistvo@slr.si. Dolžina članka naj ne presega ene in pol avtorske pole, tj. 45.000 znakov, ocene 24.000 znakov, poročila 8.000 znakov. Tipkopis je potrebno oddati v datoteki RTF in v elektronskem iztisu v formatu PDF. Nabor je Times New Roman, velikost črk besedila 12, za izvleček, povzetek, daljše citate in opombe 10, razmik med vrsticami pa 1,5. Odstavki so ločeni s prazno vrstico in brez umika ter desne poravnave. Narekovaji so dvojni srednji, ločila in prečrkovanje tujih pisav se ravna po zadnjem slovenskem pravopisu. Sinopsis naj ne presega 8 vrstic, povzetek ne dveh strani, ključnih besed, ki niso besede iz naslova, naj bo 3–5; uredništvo praviloma poskrbi za njihov prevod v angleščino. Članki, ki niso napisani v slovenščini, imajo slovenski povzetek.

Avtor naj priloži svoj elektronski naslov in polni naslov institucije, na kateri dela. Slikovni material se priloži v ločenih datotekah; vsako sliko s svojo številko; v tipkopisu pa mora biti označeno, kam katera sodi; podnapisi k slikam so že v tipkopisu članka. Nad 5 vrstic dolgi navedki so odstavčno ločeni od drugega besedila in brez navednic. Izpusti so v navedku označeni s tremi pikami in oglatih oklepajih; na začetku in na koncu citatov ni tropičij. Zaporedna številka opombe stoji stično za ločili, ki sledijo mestu, na katero se nanaša. Literatura se navaja v krajši obliki v oklepaju v tekočem besedilu (BORŠNIK 1962: 213), v daljši obliki pa v seznamu literature na koncu članka. Spletno verzijo objave navedemo za bibliografskimi podatki natisnjene verzije.

Seznam literature oblikujemo takole:

Marja BORŠNIK, 1962: *Študije in fragmenti*. Maribor: Obzorja.

Jože TOPORIŠIČ, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

Helga GLUŠIČ, 2003. Izraz negotove zavesti: Pogled na sočasni slovenski roman. *Sodobni slovenski roman*. Ur. Miran Hladnik in Gregor Kocijan. Ljubljana: FF (Obdobja, 21). 287–95.

Irena NOVAK POPOV, 2006: Ustvarjalnost kontroverzne umetnice Svetlane Makarovič. *Slavistična revija* 54/4. 711–25.

Luiza PESJAK, 1887: *Beatin dnevnik: Roman*. Wikivir. Ogled 13. aprila 2011.

Opombe naj ne vsebujejo bibliografskih podatkov, če pa že, naj bodo enote bibliografske navedbe med seboj ločene z vejicami:

Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, Maribor, Obzorja, 16–18.

Na koncu vsake bibliografske enote je pika. Naslovi samostojnih izdaj, knjig in periodičnih publikacij so postavljeni *ležeče*. Zbirka je v oklepaju tik pred navedbo strani; krajšavo str. za stran izpustimo. Naslovi v stroki poznane periodike so lahko okrajšani (npr. *SR* za *Slavistično revijo*, *LZ* za *Ljubljanski zvon*). Pri zaporednem navajanju več del enega avtorja v seznamu literature namesto imena in priimka napravimo dva pomišljaja. Kadar na isto leto pride več del istega avtorja, letnici na desni stično dodajamo male črke slovenske abecede: 1944a, 1944b.

GUIDELINES FOR AUTHORS

Slavistična revija (*Slavic Review Ljubljana*, SRL) accepts original, not previously published scholarly articles in the areas of Slovene and Slavic linguistics and literary studies and from related disciplines. Articles are published primarily in Slovene and occasionally also in other Slavic or world languages. Before publication, all articles submitted to *Slavistična revija* are reviewed by the editors. The author is notified whether his/her article has been accepted for publication no later than three months after the submission date. The proofs must be returned to the publisher within three days. At the time of publication the author receives 10 off-prints of his/her article. Authors should send their articles to the production editor at the following address: urednistvo@slr.si. Articles should not exceed 45,000 characters, reviews 24,000 characters, and reports 8,000 characters. All manuscripts must be submitted as RTF files and in PDF format, using the Times New Roman font. The article should be typed in 12-point font; the synopsis, summary, longer quotations, and footnotes should be in 10-point font with 1.5 spaces between the lines. Paragraphs must be separated by an empty line, without indentation, and without right justification. Quotation marks are second-level double quotes (« »), punctuation and transliteration of foreign alphabets must comply with the latest edition of the *Slovenski pravopis*. Each article must include a synopsis (not to exceed 8 lines), a summary (not to exceed 2 pages), as well as 3–5 key words that are not contained in the title. The editors normally provide the English translation. Articles written in a language other than Slovene must include a summary in Slovene.

Authors must provide their e-mail address and full name of the institution with which they are affiliated. Visual materials are to be sent in separate files, with each illustration numbered. In the manuscript, it must be clearly indicated where each illustration belongs; the captions to the illustrations are already included in the manuscript. Quotations longer than 5 lines should be typed in separate paragraphs, without quotation marks. Omissions in quotations must be indicated with three dots in square brackets, with no dots at the beginning or at the end of quotation. The footnote number must follow (with no space) the punctuation mark at the end of the segment that the footnote refers to. In the text, literature is cited in short form in parentheses, e.g., (BORŠNIK 1962: 213). Literature is cited in long form in the list of references at the end of the article. The on-line version of the article is listed after the reference for the printed version.

In the list of references, the works are cited in the following manner:

Marja BORŠNIK, 1962: *Študije in fragmenti*. Maribor: Obzorja.

Jože TOPORIŠIČ, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

Helga GLUŠIČ, 2003. Izraz negotove zavesti: Pogled na sočasni slovenski roman. *Sodobni slovenski roman*. Ur. Miran Hladnik in Gregor Kocijan. Ljubljana: FF (Obdobja, 21). 287–95.

Irena NOVAK POPOV, 2006: Ustvarjalnost kontroverzne umetnice Svetlane Makarovič. *Slavistična revija* 54/4. 711–25.

Luiza PESJAK, 1887: *Beatin dnevnik: Roman*. Wikivir. Ogleđ 13. aprila 2011.

Footnotes should be free of bibliographic information; if this cannot be avoided, individual parts of a bibliographic citation are separated by commas:

Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, Maribor, Obzorja, 16–18.

Each bibliographic entry is followed by a period. Titles of individual editions, books, and periodicals are italicized. The series name is listed in parentheses before the page number; the abbreviation *str.* for *stran* 'page' is omitted. The titles of periodicals well-known in the field may be abbreviated (e.g., *SR* for *Slavistična revija*, *LZ* for *Ljubljanski zvon*). In subsequent quotations of several works by the same author in the reference list, the name is replaced by two hyphens. When citing several works by the same author with the same year of publication, the year of publication is followed (with no space) by lower-case letters, e.g., 1944a, 1944b.